

Ideile pedagogice ale lui Francisco Ferrer

Articol din Revista Ideei, nr. 88

Grigore Tăbăcaru

În secolul acesta al copilului, după cum zice Ellen Key, este natural ca în fiecare țară să apară inovatori care să inaugureze noi principii de educație, cât să le și aplice în școli speciale.

Spania l-a avut pe Ferrer, a cărui împușcare a indignat întreaga Europă.

S-au împlinit doi ani de la 15 aprilie 1908, de când a apărut primul număr al revistei *L'École renouée*, care avea un plan de educație modernă și în același timp de a forma o ligă internațională a școlii moderne după cea din Barcelona. Comitetul acestei reviste, comitet de inițiativă și direcție, era compus din: F. Ferrer, fondator, Spania; C.-A. Laisant, Franța; E. Haeckel, Germania; I.-F. Elslander, Belgia; W. Roorda van Eysinga, Elveția și Henriette Meyer.

Nu ne-am fi mirat deloc când am fi văzut în comitetul de inițiativă pe Dr. Reddie, Anglia, E. Demolins, Franța, și Dr. H. Lietz, Germania, care reprezintă aceleași principii despre educația nouă.

Din cuprinsul articolelor publicate în revistă vom putea mai ușor desprinde expresia clară și hotărâtă a convingerilor sale asupra școlii și copiilor, care au fost puse la baza instituțiilor din Barcelona și a celor 600 de școli civile create de Ferrer în Spania alături de școlile catolice bisericești.

Din programul anunțat se vede limpede planul educației moderne. Toate principiile pot trece prin cenzura celei mai aspre critici fără să fie atinse. Căci pe primul loc sunt concluziile datelor științifice moderne, în conformitate cu necesitățile sociale actuale. Și ce este rațional din punct de vedere psihologic și fiziologic nu mai este nevoie să fie supus discuțiilor arbitrare, teoretice și empirice.

Este vorba de o educație integrală și, chiar dacă am observa numai planul educației intelectuale, totuși am rămâne convinși că toate chestiile de educație erau formulate cu pricepere.

Ferrer își propune să studieze:

1. Concepția generală a scopului educației intelectuale.
 - a. Sensul metodelor.
 - b. Relațiile ce trebuiesc stabilite între cunoștințe.
 - c. Ordinea în câștigarea lor.
 - d. Mijloacele și procedeele de învățământ.
2. Distribuirea cunoștințelor.
 - a. Cunoștințele care relevă viața. Mediul școlar.
 - b. Cunoștințele care relevă munca. Atelierul școlar.
 - c. Cunoștințele care relevă cercetări, studii. Extensia școlii în mediul exterior.
 - d. Stabilirea unui program conform fazelor de dezvoltare intelectuală ale copiilor încât cunoștințele să constituie un ansamblu în care toate părțile să fie armonios legate între ele, răspunzând stărilor intelectuale complete și succesive.
 - e. Influența pe care trebuie s-o aibă școala asupra vieții omenesci. Școala, centrul social al vieții zilnice, intelectuale și morale a grupurilor omenesci. Educația continuată.
 - f. Influența școlii asupra părinților și vieții familiare. Educația mamelor și a părinților.
 - g. Cărți pentru copii etc.

Și sunt și alte puncte tot atât de importante cuprinse în program și care se adresează marelui public, ce trebuie să înțeleagă că școala, așa cum este organizată, nu răspunde necesităților sociale și individuale ale educației copiilor.

În special, scopul prin care ideile lui Ferrer se deosebeau de ideile școlii actuale este că mai ales primul învățământ al copiilor, cât și programele și metodele, trebuiau să fie adaptate psihologiei copiilor, ceea ce nu se face nici în învățământul public, nici în cel privat.

În acest scop, s-a întemeiat *liga internațională de educație rațională a copilărimii*, al cărei comitet l-am amintit mai sus.

De unde plecau aceste convingeri pedagogice? De la ce necesități individuale a plecat Ferrer pentru a cugeta la o școală nouă, o școală reînnoită ca și o societate reînnoită? Oare numai faptul că acest simptom social în reforma școlii s-a produs în Statele Unite și Anglia și, pe unele locuri, în Franța, Elveția și Germania, a fost singurul stimul care l-a determinat să prezideze o ligă în al cărui comitet se aflau erudiți și savanți ca cei de mai sus?

Sunt atâtea întrebări care pentru oamenii speciali de școală se dezleagă aproape fără nicio ezitare. Căci școala, așa cum este organizată astăzi, nu mai corespunde. Acest strigăt a devenit general, iar pentru că Ferrer a avut convingeri mai active, oare se poate socoti ca un agitator, ca un anarhist, ca un revoluționar?

Ce erori în aprecierea oamenilor mari, stăpâni pe convingeri, la care cuvântul are realitatea în acțiuni! Căci Ferrer a întemeiat școli în vederile sale și pe socoteala sa. Nu ne importă dacă sunt 600 azi și dacă mâine vor fi 6000. Ferrer a fondat un muzeu pedagogic, în care să se formeze învățătorii în sensul noilor educatori.

Ce a făcut Ferrer pentru Spania, care nu l-a cruțat, se face, pornindu-se tot din același sentiment umanitar, în toate țările civilizate și în progres.

Educația maselor este o chestiune de ameliorare socială. Cine dorește să rămână în ignoranță, vrea să profite de ea. Această reînnoire în omenire se face prin două căi: sau aplicând continuu în școlile de azi principiile noi ale educației științifice, bazate pe studiul psihologic al copiilor, sau, fără a se aștepta această prefacere evoluționistă, să se creeze școli după noile principii ale școlii moderne. Ferrer a preferat această din urmă soluție.

În ce privește scopul educației, Ferrer se ridică cu putere împotriva principiului de a se face din individ un supus cu strictete mecanismului social. Acest scop este dorința guvernanților și de aceea ei nu au niciun interes să schimbe acest sistem, căci instrucția este pusă în serviciul lor, din care au avantaje, iar nu să amelioreze starea generală a societății. Este de ajuns să se mențină spiritul de școală, ca institutorii, cu voie sau fără voie, să servească niște principii contrare rolului ce-l au și ca disciplina autoritară să fie dominantă, în așa fel încât inițiativa să fie înăbușită, iar atunci când se produce să fie speculată tot în folosul lor.

Dimpotrivă, valoarea educației rezidă în respectul voinței fizice, intelectuale și morale a copilului. O adevărată educație numai îl secondează în pornirile sale, în direcția vieții sale proprii.

Și ce este mai ușor decât a-l opri, de a-i altera individualitatea? Și ce este mai greu decât a-l respecta? Întotdeauna educatorul poruncește, ordonă, impune, violează, contrazice: pe când o adevărată educație este tocmai aceea care îl apără mai bine pe copil în contra ideilor altora, în contra voinței altora, care cheamă în joc mai mult energiile proprii.

Ce sunt metodele? Fiind educația de astăzi un dresaj de a supune pe individ unor anumite mecanisme sociale, metodele nu sunt altceva decât niște instrumente puternice și perfecționate de dominație. Pe când metodele științifice au puterea de a educa pe copil în favoarea dezvoltării lui, prin satisfacerea trebuințelor, pe măsură ce se nasc și se măresc. Și în acest caz, educația devine plină de spontaneitate, conformându-se științei despre copil, care trebuie să-l elibereze din situația de astăzi.

Prin aceasta se deosebește idealul școlii noi de cea actuală. Școala de astăzi caută mijloace noi și eficace de a forma din ființele omenesti niște instrumente convinse de toate convențiile, de toate prejudecățile și de toate minciunile pe care societatea este fondată.

Idealul nou vrea să aibă oameni capabili, care să știe evolua neîncetat, capabili să reînnoiască fără încetare mediul și de a se reînnoi ei singuri, oameni a căror independență intelectuală să le fie cea mai mare forță, care nu vor fi niciodată în stare să se atașeze de orice, totdeauna gata să accepte ceea ce este mai bun, bucuroși de triumful ideilor noi.

Prin ce mijloc s-ar putea îndeplini acest ideal?

Urmărind cu atenție lucrările savanților și cercetătorilor care studiază pe copil și aplicând experiența lor în educația pe care vrem s-o edificăm, în sensul unei libertăți complete a individului. Iar aceasta nu se poate îndeplini decât prin punerea imediat în lucru, prin formarea de școli noi sau aplicându-le în școlile regenerate de acest spirit de libertate.

În sensul acesta s-ar putea modifica tot ce nu corespunde acestui ideal, tot ce e artificial, tot ce face să fie depărtat copilul de natură și viață și ținut în disciplină intelectuală și morală pentru a i se impune idei de-a gata și credințe care ruinează și anihilează voințele. Și mai bine e să rămână copilul în mijlocul naturii, unde va fi în contact cu tot ceea ce iubește și unde impresiile vieții înlocuiesc lecțiile cu cuvinte moarte. „Iubesc mai mult”, zicea Ferrer, „spontaneitatea liberă a unui copil care nu știe nimic din instrucția cuvintelor, decât deformația intelectuală a unui copil care este supus educației de astăzi”.

Cam acestea sunt, în trăsături esențiale, principiile noi de educație, pe care Ferrer le-a susținut cu multă convingere științifică în revista *L'école renouée*.

Din „Noua Revistă Română”

Biblioteca Anarhistă

Grigore Tăbăcaru
Ideile pedagogice ale lui Francisco Ferrer
Articol din Revista Ideei, nr. 88
1909

Preluat la 20.12.2022 de la <https://pagini-libere.ro/>

ro.theanarchistlibrary.org